

VI. DUCH ŚWIĘTY W KATECHEZIE PATRYSTYCZNEJ

W dniach 6-7 marca 1982 r. na Papieskim Uniwersytecie Salezjańskim w Rzymie odbyło się sympozjum zorganizowane przez Institutum Altioris Latinitatis na temat: "Duch Święty w katechezie patrystycznej". Było to pewnego rodzaju wprowadzenie patrystyczne do mającego się odbyć w maju Międzynarodowego Kongresu Teologicznego Pneumatologów w Watykanie. Wzięli w nim udział studenci, profesorowie i goście ze wszystkich wyższych uczelni papieskich Rzymu. Obrady otworzył dziekan Fakultetu Literatury Klasycznej i Chrześcijańskiej /Facoltà di Lettere Cristiane e Classiche/ prof. Sergio Felici przypominając aktualność tematyki sympozjum o Duchu Świętym, poruszanej tak często w dokumentach Soboru Watykańskiego II, w "Evangelii nuntiandi" Pawła VI, nauczaniu Jana Pawła II i rozwijającym się żywo ruchu charyzmatycznym. Podczas sympozjum ogłoszono 7 prelekcji, po których odbywały się dyskusje¹.

Rektor Instytutu Patrystycznego w Rzymie, Augustyn Trapè wygłosił prelekcję pt. "Św. Augustyn o Duchu Świętym do neofitów", dokonując analizy 5 "Sermones" biskupa Hippony, z głównymi zrębami jego katechezy o Duchu Świętym. Dołączył ponadto kilka szczegółów z innych mów, pism i komentarzy, a przede wszystkim z traktatu "De Trinitate", które ukazują bogactwo i głębię katechezy augustyńskiej. Na koniec wskazał na prosty, bezpośredni, a zarazem dokładny sposób podawania przez Augustyna neofitom niełatwych prawd o Duchu Świętym. Profesor Rzymskiego Instytutu Studiów Wschodnich Tomasz Špidlík w prelekcji pt. "Obecność Ducha Świętego w duszy według katechezy

1 Obszerne sprawozdanie z sympozjum zob. "L'Osservatore Romano" 5 III 1982, s.7.

św. Bazylego". Już we wstępie zauważył, że mnisi Wschodu od połowy IV w. mieli zwyczaj poświadczać swą ascezę i duchowość przez cuda i niezwykle wydarzenia, które przypisywali działaniu Ducha Świętego. Rozbudowując ten wątek treścią traktatu "De Spiritu Sancto" wykazał, że Duch Święty był dla Bazylego głównym źródłem wiedzy duchowej i wewnętrznym światłem dla duszy oczyszczonej. Tak zaś pojmovaną bazylikańską naukę o Duchu Świętym powiazał z grecką duchowością monastyczną, a szczególnie z principiami ascezy Pseudo-Makarego. Profesor literatury chrześcijańskiej na Uniwersytecie Rzymskim Sergiusz Zincone w prelekcji pt. "Duch Święty w katechezie św. Jana Chryzostoma", stwierdził, że są 3 główne konteksty, w których Jan Chryzostom uczył o Duchu Świętym: trynitarny chrzcielny i eucharystyczny. W pierwszym traktowany był zawsze na równi i bez żadnej różnicy z Bogiem Ojcem i Synem Dożym przy omawianiu Trójcy Świętej. Przy nauczaniu chrzcielnym biskup Antiochii często podkreślał, że Duch Święty uświęca naturę wody /Kat. II,10/, działa przez kapłana i oświeca neofitę /Kat. V,20/. W trzecim wreszcie kontekście wiązał on często chrzest z eucharystią stwierdzając, że neofici spożywając Ciało i Krew Pana stają się przybytkiem Ducha Świętego /Kat. II,27/. Krew zaś i woda wypływająca z boku Chrystusowego na krzyżu, w odniesieniu do Ducha Świętego, symbolizują chrzest i misterium paschalne.

Problematyką liturgiczną zajął się profesor Instytutu Archeologii Chrześcijańskiej Wiktor Saxer w referacie pt. "Duch Święty w modlitwach eucharystycznych pierwszych wieków". W zestawieniu z wysoką pozycją Boga Ojca i Syna Bożego w modlitwach eucharystycznych mówca ukazał wielkie ubóstwo dewocji pneumatologicznej w liturgii zachodniej /z wyjątkiem przekazów Justyna i Hipolita/, gdzie obowiązywał Kanon Rzymski, w przeciwieństwie do liturgii wschodniej, z wielką obfitością "miejsc pneumatologicznych". W ikonografię wczesnochrześcijańską wprowadził zebranych profesor Instytutu Starożytnej Literatury Chrześcijańskiej Uniwersytetu w Bari Antoni Quacquarelli prelekcją pt. "Sposoby ukazywania Ducha Świętego w pierwszych wiekach", a w polemikę teologiczną końca IV w.

profesor Institutum Altioris Latinitatis Calogero Riggi referatem pt. "Katecheza o Duchu Świętym w naukowaniu Epifaniasza". Na zakończenie sympozjum wystąpił Afrykańczyk, absolwent Uniwersytetu Salezjańskiego, Simon Habyariman, który w oparciu o swą tezę doktorską /La dottrina pneumatologica nel "De Spiritu Sancto" di Ambrogio/scharakteryzował zarówno sam temat jak i naukę o Duchu Świętym Ambrożego z Mediolanu. Wszystkie materiały z sympozjum zostaną opublikowane w specjalnym zeszycie.

Ks. Stanisław Longosz

VII. MIĘDZYNARODOWY KONGRES PNEUMATOLOGÓW

Dla uczczenia jubileuszowych rocznic: 1600-lecia Soboru Konstantynopolskiego I i 1550 rocznicy Soboru Efeckiego obradował w dniach 22-26 III 1982 r. w Auli Synodu Biskupów w Watykanie Międzynarodowy Kongres Teologiczny Pneumatologów¹. Pragniemy mu poświęcić kilka uwag, ponieważ bazował on przez cały czas na teologii Ojców, a pierwszy dzień jego obrad nosił nazwę: "Pneumatologia I Soboru w Konstantynopolu". W skład Komitetu Organizacyjnego Kongresu weszło 7 rektorów wyższych uczelni papieskich Rzymu /Anselmianum, Antonianum, Gregorianum, Lateranum, Salesianum, Angelicum, Urbanianum/ pod przewodnictwem O. José'a Sariva **Martinsa** oraz 15 rektorów, dziekanów i profesorów innych papieskich uczelni rzymskich, reprezentujących kilka narodowości /m.in. Polak E. Kaczyński z Angelicum/, z sekretarzem naukowym O. Piergiorgio Nestem. Na życzenie papieża wzięli w nim również udział przedstawiciele innych wyznań chrześcijańskich /prawosławni, luteranie, an-

1 Obszerne sprawozdania z Kongresu por. Cesare Casale Marcheselli, Credo nello Spirito Santo. Congresso Internazionale di Pneumatologia, Roma 22-26 marzo 1982, "Asprenas" 29/1982/163-177; Augustyn Jankowski, Międzynarodowy Kongres Teologiczny Pneumatologów, Rzym 22-26 III 1982, RBL 35/1982/434-438.